

REINHOLD MESSNER PRI PRIJATELJU TOMU ČESNU V KRANJU

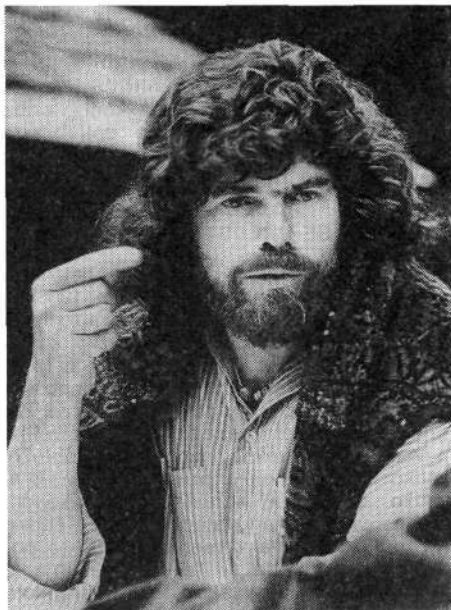
ISKANJE LASTNE MEJNE SITUACIJE

NEVA MUŽIČ

Opisati ga z eno besedo je čisto nemogoče, a za začetek si pomagajmo s pojmom »intenzivnost.« Kdor ga gleda le nekaj minut, lahko pri priči ugotovi, da ta človek nepretrgoma dela. V četrtek se je vrnil s poti, v petek se je odpeljal s Tirolskega v Kranj in zvečer je že stal na odru kino dvorane Center.

Kateri magnet ima tolikšno moč, da Messnerja brez predaha premika po šahovnici evropskih mest? Seveda on osebno kot živa legenda in ker tako zahteva »alpinistični trg«, pa njegovo hrepenenje po gorah — in kadar ni na njih, misli nanje na predavanjih. Njegovo kranjsko predavanje letošnjega septembra pa je dalo slutiti, da to ni le nekakšno avtomatsko drdranje ene in iste vsebine (še zlasti sedaj, ko je »uresničil svoje sanje«), ampak je pokazalo tudi njegovo spoštovanje do slovenskega alpinista Toma Česna, ki ga je nevsiljivo vrival med svetovne alpinistične zgodovinske mejnike.

In če je potrebno z eno besedo Messnerja še kako drugače opredeliti, potem je to prav gotovo poštenost in odkritosrčnost. Priznal je, da je Tomo Česen tisti, zaradi katerega je prišel, je njegov prijatelj in v alpinističnem smislu prevzema štafetno palico njegove ideje in ideala čistega športnega plezalca. Še pred kratkim je v Chamonixu (kjer so se zbrala vsa slavna gorniška imena ob 40. obletnici vzpona na prvi osemtisočak Anapurno) z zgodovinskega stališča govoril o eri Chrisa Bonningtona, Maurica Herzoga, Edmunda Hillaryja in o svoji, potem pa

Reinhold Messner: »Človeško bitje lahko z lastnimi močmi gre in pride na konec sveta.«

odkritosrčno priznal, da sedaj vse te izkušnje in korenine spretno izrabljajo mlajši alpinisti in uresničujejo njihove sanje. Na slovesnosti je nagradil s svojim Snežnim levom Toma Česna kot alpinista, ki trenutno lahko v alpinizmu največ pokaže.

Če skušamo še naprej opredeljevati Messnerja z »eno besedo«, potem je pri priči potrebno omeniti, da je enostavno — profesionallec. Ne le v plezanju, ampak kratko in malo v vsem. V svojem obnašanju, v svojem pristopu do vsega, kar počne, v odnosu do sogovornika, kako se obnaša v »gosteh«, pa čeprav ga nagovarjajo le v slovenskem jeziku, v organiziranju, ali če hočete, kar v samoorganiziranju vsega potrebnega za predstavitev svojih gorniških in knjižnih uspehov; vse to opravlja z lahkotnostjo, ki jo najdemo le še pri baletu (kakor se morda čudno sliši), vendar je v ozadju lahkotnega in skladnega gibanja trdo delo in neomajna disciplina, ki vzgojita človeka v osebnost, ki zna vrednotiti sebe in druge, delo in odnose.

Tako je bilo tudi v Kranju na predavanju v petek, 14. septembra, tako je bilo v soboto na tiskovni konferenci, kasneje, ko so posamezniki želeli še več in več zvedeti v čim krajšem času, ko ga je smela za »veliki intervju« ljubljanska

vstopila vanjo, vendar sta se morala zaradi slabega vremena vrniti v bazo. Vnovič sta poskusila 31. avgusta, pa sta iz istega vzroka spet morala odnehati. Dne 2. septembra sta kljub razmeroma slabemu vremenu vztrajala v steni in v čisto alpskem slogu nadaljevala plezanje do vrha gore. Nanj sta priplezala 7. septembra ob 9.15 po lokalnem času, še isti dan pa sta začela sestopati po severovzhodni strani in dan pozneje prišla v izpraznjeno bazo, naslednji dan pa v New Delhi.

Že dva dni pozneje sta naša alpinista iz glavnega mesta Indije odpotovala v Katmandu in od tam proti baznemu taboru pod Mount Everestu, kjer sta se pridružila mednarodni odpravi Alpe Jadran.

televizija in ko je potrpežljivo čakal na masters tekmovanju v prostem plezanju, če bo ali ne bo na koncu najboljšima predal zmagovalna pokala. Njegov urnik ni prenesel dežja in tako se je odpeljal »proti severu«, kot je dejal in kot je bilo načrtovano, tekmovanje pa se je končalo naslednji dan.

Kaj bi Messnerja ponovno privabilo k nam? Skrivnost bomo razkrili: če poznate koga, ki proda mongolskega konja, pride takoj, v desetih letih pa je obljubil za prmejdnaj, da pride splezat smer v naši slavni Severni triglavski steni.

MESSNER SE PREDSTAVI

Njegovo predavanje predstavlja tiste trenutke in vzpone od leta 1970 do 1986, ki niso pomenili le prelomnice v njegovem plezanju, ampak predvsem v razvoju svetovnega alpinizma. Vsakdo ve, da je Messner gradil svoje plezanje na posebnostih, ki so se rodile v njegovi glavi in za katere je plačeval precejšen davek (veliko nevoščljivosti, veliko nesmiselnih obtožb, veliko očitkov, veliko privatnega življenja, veliko osebnega zdravja), a v končni fazi je veliki zmogovalec on in ni čudno (in tudi zgodovina v vseh pogledih to potrjuje), ko trdi, da se lahko spreminja le posameznik in da vsakdo lahko spreminja le samega sebe. Ves njegov življenjski opus to dokazuje.

Na začetku so mu stali ob strani domači; oče ga je vodil v gore, ogromno je plezal z bratom Günterjem, mati ga ni nikoli ovirala ali priklepala nase (prava redkost), za svoje ženske (tudi če ne živi več z njimi) pa izjavlja, da nič na svetu ne more uničiti »njihove skupnosti«. Seveda gre tu verjetno za globlje pomene, ki jih lahko le slutimo.

Vse drugače je bilo v strokovnem svetu, kjer je bil hude boje, posebno v nemških alpinističnih revijah, zgubljal prijatelje in se na koncu odločil, da poskusi doseči »najvišjo in zadnjo razpravo in poravnavo med človekom in goro« kar sam. Prelomnice so naslednje: Nanga Parbat (8125, leta 1970), Buhlova gora — in Buhla je Messner občudoval že kot otrok. Prav lahko pa bi goro imenovali tudi Messnerjevo, saj je zanj pomenila prvi odhod v Himalajo in začetek velike poti na štirinajst vrhov, ki se je tragično pričela. Uspeh — preplezati eno od najmočnejših sten, Rupalsko steno — je zahteval visok davek, smrt brata Günterja, in človek ima občutek, da tega Messner še danes ni čisto prebolel. Prav tako se je prav tu sam srečal s »svojo smrtjo«, ki ga je tudi zaznamovala do današnjih dni. Odločil se je, da premaga sebe, da preizkusi in vedno znova zvišuje mejo lastnih zmogljivosti, da doživi tisto človekovo bivanjsko stanje, ki je že na meji

med zemljo in nebom in zaradi katerega je Messner ves čas trdil, da mora znova in znova v to mejno bivanje, da spozna sebe in svet in da »iz smrti prikljče življenje«.

Sledi alpski vzpon na Gašerbrum I (8068, leta 1975) s soplezalcem Petrom Habermom. To je bil velikanski korak v do tedaj odpravarskem načinu osvajanja himalajskih vrhov: vse je hitreje, ceneje, predvsem pa čistejše. In vrhunec vsega — solo vzpon na Everest brez dodatnega kisika in tehničnih pripomočkov (8848, leta 1980); to je bil dokaz, da »lahko človeško bitje z lastnimi močmi gre in pride na konec sveta« (predpripravi sta bila vzpon na Everest leta 1978 s Petrom Habermom, brez dodatnega kisika in tehničnih zvižoč, in solo vzpon na Nanga Parbat istega leta).

REZERVATI ZA MLADE ALPINISTE

In danes? Preizkusiti je želel, ali je sposoben preživeti dolgo časa v izredno mrzlih razmerah »bele Antarktike« in je s prijateljem Arvedom Fuchsom na smučeh (tako, da sta vsak svojo prtljago vlekla na saneh) prehodil Antarktiko v dvaidesetih dneh (zima 89/90). Kot je vedno pri Messnerju, se je tudi tokrat potrebno vprašati, ali je šlo res samo za spopad s samim seboj in naravo ali pa ponovno za kaj več. Jasno, šlo je za še eno različico — recimo ji »ravninska« — materializiranja njegove večne zamisli o športno čistem dejanju, ki je bilo tokrat močno podprto še z idejo ekološke neoporečnosti. »Pustimo vsaj ta del zemlje »bel«, nedotaknjen, kolikor se še da, ne uničimo vsega s tehniko in množičnimi pohodi (kar obvezno prinaša tudi nesnogo), saj ta kontinent predstavlja za Zemljo velikanski vir čiste vode (in ne le naftna nahajališča)!« — Z ekologijo misli Messner resno, saj se je že dogovoril za odhod v Amazonijo, kjer naj bi se uresničila zamisel o nedotaknjenem predelu amazonske džungle.

Prav tako pa pravi, da se bo trudil, kolikor je v njegovi moči, da ohrani vsaj še nekaj kotičkov nedotaknjenih tudi mlajšim alpinistom, ki še prihajajo, da bodo lahko stopili v nedotaknjen svet in ga doživeli po svoje. Prav zato tudi tako intenzivno ruši mit o svojih vzponih in noče dopustiti (ali vsaj poskuša), da bi s svojim pisanjem onemogočil »prvobitno doživetje« nekega prvenstvenega vzpona, ker bi sicer podvig veljal bolj za »posnemanje« in za nekaj »že znanega« in ne toliko za »plezalčev vzpon«. Sicer pa je sam dejal, da so njegove ideje plod njegove fantazije, a njih vodilo je poznavanje alpinistične zgodovine.

Tako se je v pogovoru mimogrede dotaknil številnih ključnih točk evropskega alpinizma, vključno s problemom prostega

plezanja, ki ni ameriški izum, ampak je nastalo pred sto leti v nemških in italijanskih gorah, predvsem na tistih vrhovih, ki niso dopuščali veliko prvenstvenih vzponov, in je bilo potrebno doseči nov spopad z goro na ravni višje težavnosti. Omenil je plezalca Innerkoflerja, ki je 1890. leta prosto splezal severno steno Male Cine. Žal mu je, da so preplezali Diretissimo v Veliki Cini z vsemi tehničnimi pripomočki, čemur je takrat ostro nasprotoval, kot v podporo njegovi ideji pa danes to smer plezajo plezalci na najčistejši način — torej prosto.

Pri tem je navedel še ugotovitev Paula Preussa iz leta 1911, češ da se bo zgodilo z gorami kot z igračkami: ko spoznamo

razširi, v nas se prebudi podzavestni jaz, spoznamo svojo omejenost, spoznamo, da damo lahko le sami smisel svojemu življenju. Tu spoznamo, da smo pri svoji izbiri svobodni, da se odločamo sami, kaj bomo storili in kako. In prav to je zanj osnova za razvoj lastne osebnosti, za samouresničevanje; nekako začnemo živeti »tukaj in sedaj«.

Sam pravi: »Izkušnje ti ponujajo spoznanje, kaj zmoreš in od tod črpaš svojo samozavest in zavest o sebi. Od tod tudi kritično mišljenje. Prav v tem pasu lahko iščemo in najdemo odgovor na vprašanje glede izkušenj na meji smrti, pa tudi na splošna temeljna vprašanja življenja. Seveda se moramo odreči osvajaalnemu zna-

Zaradi prijatelja Toma Česna je Messner prišel v Kranj
Foto: Mirko Kunšič

njihov mehanizem, niso več zanimive. Ustavil se je tudi pri problemu lestvice, ki opredeljuje težavnostne stopnje. V načelu se zavzema za to, da človek ne bi smel nikoli zakoličiti meje, saj je prav tisto neznano, tisto nekaj več, generator nadaljnjih poskusov pri plezanju in premagovanju vedno težjih smeri ali pa iskanju težjega načina. Tako precej zameri Wilhelmu Welzenbachu njegovo »poslednjo določitev« človekove zmogljivosti pri šesti težavnosti stopnji, za kar je določil leta 1925 tudi smer — severozahodno steno Civette.

NARAVNA OMAMA

Glede smrtnega pasu meni, da tu ne more iti za »namerno hotenje izzivanja smrti« ali prostovoljno smrt. Prav v tem območju se človekova zavest pravzaprav

čaju gornišstva in se opredelil za bivanjskega.

Slava, uspeh, vrh? Ne, sam počnem le tisto, kar najbolje znam. Doživetja v smrtnem pasu (blodni spremljevalci, glasovi, šumi, nekakšno opazovanje samega sebe od zunaj, kot bi postal svoj dvojniki, vse to je nekakšno približevanje novim območjem zavesti. Tu je doživljanje veliko intenzivnejše. Verjetno iz tega izvira želja, da bi vedno znova doživljal ta občutek, podoben evforiji, nirvani. Gre za nekakšen opoj (podkrepljen s kemičnimi spremembami v telesu, kajti proizvajajo se snovi, ki blažijo bolečino, povzročajo privede in občutek sreče). Vedno sem za naravno omamo; včasih imam občutek, da bi lahko spoznal poslednjo resnico o bivanju le tu gori, na čuten način.

Duševna območja me izredno privlačijo: zmožnost zavestnega doživljanja, ki mi ga omogoča prav gornišstvo. Privlačijo me skrajne izkušnje. V najširšem smislu gre pri mojem plezanju za zasvojenost.«

POTA (TUDI NAŠEGA) ALPINIZMA

In naš alpinizem? Pozna Čopa, Kuna-
verja, Belaka, seveda Česna. Ob obisku
se je zanimal za naše ključne prelom-
nice v plezanju, saj pripravlja novo knji-
go o tej temi. Želi vključiti vanjo tudi
naš alpinizem (celo Debelakovo je poznal).
Pri nas je plezal le enkrat, ko je bil še
zelo mlad, sicer pa se je kasneje obrnil
v Himalajo in prav tam spoznal naše ve-
like uspehe.

Smatra, da smo bili v sedemdesetih vo-
dilna alpinistična sila v Himalaji. Južna
stena Makaluja, zahodni greben Everesta,
zahodni greben Gašerbruma I, vse to so
za tisti čas velikanski uspehi. Potem pa
še stena v Daulagiriju, pa južna stena
Lotseja 1981 in zadnji dve leti predvsem
Česen z dvema velikanskima stenama
(Jannu, Lotse). Kdo bi si v sedemdesetih
upal sanjati, da bo čez deset let ta stena
preplezana solo in na alpski način! Pred-
videva: če bo šlo tako naprej, bomo še
nekaj časa ponovno vodilni v Himalaji.

O alpinizmu pa meni, da je zdaj postal
svetovni proces. Da posnemamo drug dru-
gega, da imamo možnosti hoditi po vseh
gorah sveta in da vse skupaj postaja
eno.

V nekaj naslednjih letih pričakuje še tež-
je vzpone, morda kakšno prečenje (Eve-
verst-Lotse), v desetih letih pa meni, da
bodo verjetno rešeni še zadnji problemi
— kakšen ducat jih je. Vendar »skušaj-
mo ohraniti čar prvobitnosti, kar je tudi
pred dvesto leti privlačevalo ljudi v gore,
mi pa smo do danes prav to prvobitno
naravo že dodobra pohabili.« Ekologija
torej nad vsem: pustimo vendar še kakšno
belo liso nedotaknjeno!

PROFESIONALEC OD NOG DO GLAVE

Čeprav trdi, da je povsem normalen člo-
vek, kar seveda dokazujejo tudi številne
medicinske raziskave, saj je bil Messner
nekaj časa prava tarča različnih inšti-
tutov, pa smo si nekako v globini duše
vendarle vsi edini, da je Messner vendarle
nekaj posebnega, fenomen, neresljiva
uganka. Morda tiči skrivnost v njegovi
psih, volji, neverjetni vztrajnosti, izkuš-
njah, ki so mu dajale nove spodbude in
samozaupanje; morda igra pri tem kakšno
vlogo tudi njegov tibetanski amulet, ki mu
ga je dal prijatelj, prava redkost, kar pa
zopet potrjuje, da se je s svojimi deli in
predvsem načinom vsedel ne le v evrop-
sko dušo in srce, ampak tudi v azijsko.
Tako ga na primer (v filmu) omenja pa-
kistanski vodič »Little Karim« (prav tisti,
s katerim je Nejc Zaplotnik kakšno »po-
kadil«), za katerega pa tudi Messner meni,
da je »kajla«, saj je porabil od baze (Ga-
šerbrum I) do Askole in nazaj le štiri dni.
Zanj pravi Tone Škarja, da »je bil za vse
izziv in navodilo, da moramo najti svojo

pot, hkrati pa vplivamo drug na drugega;
vsak dosežek je bilo potrebno preseči;
šport je res plemenit, a hkrati tudi tekma.
Messner je za vse posebej težnje po
plemenitosti in čisti borbi.«

Kaj pa je povedal o njem takoj po pre-
davanju Viki Grošelja, ki ga je že večkrat
srečal »na terenu« in pred leti objavil
z Messnerjem pogovor? »Messner je ve-
lika osebnost in ga spoštujem. Zanimalo
me je, kako predava, kako vsebinsko
postavi predavanje. To je bilo zame po-
učno. Poleg njegovega velikanskega šport-
nega uspeha ga spoštujem tudi kot vse-
stranskega profesionalca, saj je eden od
redkih, ki je znal svoje plezalne uspehe in
pisanje tudi vnovčiti. Tudi za to sta po-
trebna spretnost in talent. Vedno sem
zagovarjal njegove ideje glede plezanja,
njegovo skromnost. Ko je prihajal s Čo
Oja, nas je sam poiskal v Katmanduju,
da nam izreče sožalje ob smrti Nejca in
se pozanima o naši odpravi na Manaslu.
Do vsega ima profesionalen pristop. Pri
njem ni čutiti nobene zlaganosti. Enostav-
no je šel z nami na večerjo. Tudi pri
predavanju je odkritosrčno omenjal uspe-
he Toma Česna. Očitno ga izredno ceni.«

Če boste čez leto dni kaj hodili po Ne-
palu, nikar ne mislite, da imate privide.
Messner pravi, da bo verjetno nekaj časa
preživel tam, s svojo družino. Saj razu-
mete, zasvojenost! Kot pravi sam, je lah-
ko srečen tisti, ki je našel svojo pot. In
Messner deluje srečno.

»Vzorna« planinska društva

Slovenski planinci se radi pohvalimo,
da nas je precej več kot sto tisoč.
Pri tem se hvalimo samo s kvantiteto,
medtem ko o kvaliteti prav malo govo-
rimo.

Planinska zveza Slovenije je krovna
organizacija planinskih društev, ta
društva pa naj bi seveda pomagala
svoj vrh vsaj delno tudi vzdrževati. Med
drugim naj bi del planinske članarine
šel v blagajno PZS — pa iz nekate-
rih društev prav težko pride v bla-
gajno PZS kakšen dinar.

Do konca septembra je 32 slovenskih
planinskih društev poslalo PZS manj
kot polovico prispevka od letošnje čla-
narine, tistega dela seveda, ki naj bi
šel za delovanje PZS. Čisto nič pa do
tega datuma niso poslali iz planin-
skih društev Bovec, Kobarid, Loče,
Slovenijales, Šentjur, Šentvid, Tabor in
Oplotnica. Še zanimivejši je podatek,
da planinska društva Kondor, Mace-
sen in Planja niso prevzela niti znam-
kic za članarino za letošnje leto in
torej obstajajo samo še na papirju.